

**Voltaire
Candide
vagy az optimizmus**

Fordította: Gyergyai Albert

Fordítás Ralph doktor úr eredeti német szövegéből mindazokkal a kiegészítésekkel, amelyeket a doktor úr zsebeiben találtak, amikor meghalt Mindenben, az Úr 1759. esztendejében

TARTALOM

Első fejezet,
mely arról szól, hogyan nevelték Candide-ot egy szép kastélyban,
s hogyan űzték el ugyanonnan

Második fejezet,
mely arról szól, hogy mi történt Candide-dal a bolgárok között

Harmadik fejezet,
amely azt mondja el, mint szökött meg Candide a bolgároktól, s mi történt vele azután

Negyedik fejezet,
amelyben Candide találkozik egykori filozófiamesterével,
Pangloss doktorral, s mi lesz ennek a következménye

Ötödik fejezet

Vihar, földrengés, hajótörés és mi minden történt Pangloss doktorral, Candide-dal és Jacques-kal, az anabaptistával

Hatodik fejezet

Egy szép autodaféról, amellyel a földrengést szerették volna megakadályozni, azonkívül arról, hogy mint fenekelték el Candide-ot

Hetedik fejezet

Egy öregasszonyról: mint viselte gondját Candide-nek, s hogyan lelte meg Candide azt, akit annyira szeretett

Nyolcadik fejezet

Kunigunda története

Kilencedik fejezet

Arról, hogy mi történt Kunigundával, Candide-dal, a zsidóval meg a nagy inkvizítorral

Tizedik fejezet

Arról, hogy mily siralmas helyzetben ért Kunigunda, Candide meg a vénasszony Cádizba, s mint szálltak ott hajóra mind a hárman

Tizenegyedik fejezet

Az öregasszony története

Tizenkettedik fejezet

Ez is az öregasszonyról szól és további bajairól

Tizenharmadik fejezet,

amely arról ad számot, mért kellett elszakadni Candide-nak a vénasszonytól és a szép Kunigundától

Tizennegyedik fejezet

Arról, hogy Paraguay jezsuitái mint fogadták Candide-ot s Cacambót

Tizenötödik fejezet

Arról, hogy mint ölte meg Candide szeretett Kunigundája testvérét

Tizenhatodik fejezet

A két utas kalandjairól, két leánnyal, két majommal s azokkal a vadakkal, akiket Füleseknek hívnak

Tizenhetedik fejezet

Arról, hogyan érkezett meg Candide és Cacambo Eldorádóba, s hogy milyen látnivalókban volt részük

Tizennyolcadik fejezet

Arról, hogy mit láttak Eldorádóban

Tizenkilencedik fejezet

Arról, hogy mi történt Szurinamban, s mint ismerkedett meg Candide Martinnel

Huszdik fejezet

Arról, hogy mi minden érte Candide-ot s Martint a tengeren

Huszonegyedik fejezet

Arról, hogy mit beszélt Candide Martinnel a francia partok előtt

Huszonkettedik fejezet

Arról, hogy mi történt Candide-dal és Martinnel Franciaországban

Huszonharmadik fejezet

Arról, hogy mint ért Candide Angliáig, s mit látott a parton Martinnel

Huszonnegyedik fejezet

Paquette-ről és fráter Giroflée-ről

Huszonötödik fejezet

A nemes velencei úrnál, Pococuranténál való látogatásról

Huszonhatodik fejezet

Arról a bizonyos vacsoráról, amelyen Candide és Martin hat különös idegennel ült egy asztalnál, s kik is voltak azok

Huszonhetedik fejezet

Candide konstantinápolyi útjáról

Huszonnyolcadik fejezet

Arról, hogy mi történt Candide-dal, Kunigundával, Pangloss-szal, Martinnel és a többiekkel

Huszonkilencedik fejezet

Arról, hogy mint találta meg Candide Kunigundát az öregasszonnyal

Harmincadik fejezet

Mindennek a legvégéről

Első fejezet,

mely arról szól, hogyan nevelték Candide-ot egy szép kastélyban,
s hogyan űzték el ugyanonnan

Volt egyszer Vesztfáliában, Thunder-ten-Tronckh báró úr kastélyában egy fiatal legényke, akinek a természet a legszelídebb hajlamokat adományozta. Arca is tükrözte lelkét. Nyílt esze volt, de egyúttal igen jámbor észjárása; azt hiszem, ezért is hívták Candide-nak, vagyis jámbornak. A ház régi cselédei sejtették, hogy tulajdonképpen a báró úr hűgának volt a fia, apja meg egy szomszédos, derék, becsületes nemesember, akihez azonban ez a hölgy sosem akart férjhez menni, mert mindössze hetvenegy őst tudott kimutatni családfáján, míg a többi megrágta az idő rozsdás vasfoga.

A báró úr egyike volt a tartomány leghatalmasabb urainak, már azért is, mert kastélya ajtóval és ablakokkal is dicsekedhetett. Sőt a kastély fogadótermét még egy faliszőnyeg is díszítette. A baromfiudvar kutyáiból vadászfalkát is formálhatott; istállószolgái, ha kellett, hajtóknak is beváltak; s a falusi plébánost kinevezte házikáplánjának. Mindnyájan nagyuramnak hívták, s ha mesélt nekik valamit, udvariasan nevettek.

A méltóságos báróné körülbelül háromszázötven fontot nyomott, ami persze tetemes tekintélyt kölcsönzött neki: vendégeit mindenkor igen nagy méltósággal fogadta, ez aztán még több tekintélyt biztosított a személyének. Egyetlen leánya, Kunigunda, tizenhét esztendő volt, piros arcú, friss, kövérkés, egyszóval igen ínycsiklandó. A báró úr fia viszont mindenben az apjára ütött. Nevelője, Pangloss úr, orákuluma volt a háznak, s bölcs leckéit a kis Candide korának és jellemének teljes jóhiszeműségével hallgatta.

Pangloss a metafizikával vegyes teológiát s a kozmológiával kapcsolatos kretinológiát tanította. Remekül tudta bizonyítani, hogy nincs okozat ok nélkül, hogy ebben a lehető legeslegjobb világban a nemes báró kastélya a legeslegszebb várkastély, s hogy a nemes báróné a bárónék legjobbika.

- Bizonyos - mondta - s kimutatható, hogy nem is lehetnek másképp a dolgok, mert ha már mindennek célja van, minden, ugyebár, szükségképpen a legeslegjobb célért is van. Orrunk például azért van, hogy legyen min hordani a szemüveget, s lám ezért is hordunk szemüveget. Lábunk láthatólag arra való, hogy nadrágot húzzunk rá, ezért is van nadrágunk. A kövek arra termettek, hogy szépen megfaragják őket, no meg persze, hogy kastélyokat építsenek belőlük; ezért is van őméltóságának ilyen gyönyörű kastélya; a tartomány legnagyobb ura illő, hogy a legeslegszebb házban lakjék; és mivel a hízó disznók arra valók, hogy megegyék őket, azért eszünk mi disznóhúst egész áldott esztendőben. Következőleg, akik azt állítják, hogy minden jól van ezen a földön, ostobaságot állítanak; azt kellene mondaniok, hogy minden a legjobban van.

Candide hallgatta figyelemmel, s hitt neki szíve ártatlanságában; mert ő bizony Kunigundát rendkívül szépnek találta, bár hogy ezt meg is mondja neki, arra gondolni se mert. Olyan módon okoskodott, hogy igen nagy boldogság Thunder-ten-Tronckh bárónak születni, még nagyobb boldogság lehet Kunigundának lenni, ennél is nagyobb, ha e kisasszonyt napról napra láthatja, de a legeslegnagyobb, ha hallgathatja Pangloss mestert, e tartomány s következésképp az egész föld legnagyobb filozófusát.

Egy szép napon Kunigunda, ahogy a kastély közelében sétált, abban a kis erdőben, amelyet parknak kereszteltek, észrevette a csaltban a mi Pangloss doktorunkat, ahogy éppen lelkét

adott kísérleti fizikából a báróné szobalányának, egy igen csinos és még inkább tanulékony kis barnának. Mivel a mi Kunigundánknak nagy kedve volt a tudományokhoz, lélegzetfojtva figyelte az előtte játszódó s többször is megismétlődő kísérleteket; igen tisztán láthatta a mester nyomós érvelését, az okokat éppen úgy, mint az okozatokat, s amikor visszatért a házba, izgatottan, merengőn, nem volt neki hőbb vágya, mint hogy ő is tudós legyen, mert akkor az ifjú Candide vele próbálhatná ki az ő nyomós érveit, amelyekre Kunigunda hasonló érvekkel válaszolna.

Hazamenet találkozott Candide-dal a kastély előtt, s elpirult: Candide is piros lett. Köszönt neki elfúló hangon; és Candide is szólt hozzá, bár maga se tudta, mit mond. Másnap, mindjárt vacsora után, ahogy otthagyták az asztalt, Kunigunda is, Candide is egy spanyolfal mögé került; hogyan, hogy se, Kunigunda leejtette a zsebkendőjét, Candide meg azonnal felszedte; a kisasszony ártatlanul megszorította a fiú kezét, a fiú meg ártatlanul megcsókolta a kisasszonyét, oly hevesen, oly érzékenyen, oly kecsesen, hogy az már sok volt; hogyan, hogy sem, ajkuk találkozott, szemük lángolt, térdük reszketett, s a kezük ide-oda tévedt. Thunder-ten-Tronckh báró úr ott ment el a spanyolfal mellett, s látva ez okot és okozatot, egyszerre kidobta Candide-ot az ő gyönyörű kastélyából, jókorát rúgva a fenekébe; Kunigunda elájult: a báróné őméltósága összevissza pofozta, mihelyt kissé magához tért; s minden csupa zűrzavar lett ebben a lehetséges legszebb s legüdítőbb kastélyban.

<http://mek.oszk.hu/00500/00529/>